

Respondent č. 1

Moje první otázka je, jestli jsi někdy, když jsi byla mladší nebo, já nevím, ve starším školním věku, to je jedno, byla nějakým způsobem někdy vyčleněná nebo se na tebe někdo díval skrz prsty nebo jsi měla nějaký handicap v tom smyslu, že se s tebou někdo nechtěl bavit a vyčlenil tě?

No já jo, jako v momentě, když se na mě každé asi podívá, tak vidí, že jsem asi trochu jiná než ostatní děti si toho všimaly, hlavně, když jsem byla malá. Ty, co měl znali, to znamená spolužáci, ty byli v pohodě, měla jsem víc kamarádů kluků, protože holky byly takový, že se různě posmívaly a tak, ale spíš jsem tenkrát v tom cejtla takovou závist, že kamarádím s těma rukama, takže posmívání typu, že jsme se líbali někde pod nějakým stromem nebo tak, že spolu chodíme, ale měla jsem problém hlavně s velkýma dětma, protože jsem hodně chodila sama a velké děti si na mě, takový velké holky asi o, nevím, chodila jsem do druhé třídy a ony asi tak do šestky, a čekaly na mě a posmívaly se mi: „zrzi, zrzi a pihatá zrzatá a takový. A to bylo takový docela trápení, ale tím, že jsem měla hrozně moc koníčků a spolužáky a kamarády, který byli fajn, tak to bylo dobrý, ale opravdu, dítě, který vypadá jinak než ostatní, a to asi vypadám a vypadala jsem vždycky, tak to má opravdu hodně těžký.

No já to myslela vlastně tak, jako, že ne třeba úplně vyčleněná, ale nějakým způsobem jsi byla jiná a teď se to muselo prostě nějak jako vyrovnat. Moje další otázka je, jak teda s tímhle, s tím pocitem, který si si z toho nesla, jestli jsi s ním nějak pracovala v tom budoucím učitelským povoláním, jestli tě to třeba ovlivnilo, že jsi si v té třídě svojí, v tom kolektivu, se na to dívala jinak.

Určitě, byla to první věc, kterou jsem v nějakým dotazníku tady, když jsem nastupovala do týhle školy, a opravdu tam jsem vyjádřila takový, že chci učit jinak, než učili mě a bylo to především v tomhleto vztahu k těm dětem, já jsem cejtla, že jako premiantka třídy jsem byla vždycky protežovaná a že jsme byly Alenka, Zuzanka, Lucinka a ostatní byli Plecháček, Krejčík a tak jo, takže, možná i tohlencto..

Takže ono tě to vlastně určitým způsobem, tím, že tys byla ta Alenka a ostatní se říkalo tím příjmením, tak to podporovalo ten problem, kterej jsi měla?

To si nemyslím, že s tím nějak tak souviselo, s tím vzhledem nebo tak, to jako říkám, z té strany těch spolužáků to nebylo, to spíš byly ty starší děti, který měl neznaly, který byly, tak jako jenom mě vídali a vždycky udělaly takhle řadu, ty holky a nepustily mě třeba dál nebo mě někde zamkly, to bylo takový nepříjemný, ale myslím si, že spolužáci, ty mě bránili, ty to brali, ale já v tu chvíli, když teda mluvím o těch příjmeních, neuvědomuju si, jestli oni to brali nějak jako špatně, že mi to okolí říká Alenko nebo takhle, ale nám bylo nepříjemný, že těm klukům říkaj ošklivě. Stejně tak jako jsem viděla úplně přesně, že tam byly děti, který dneska jsou diagnostikovaný dyz něco a ty děti byly furt jako, a ty to neumíš a ty seš hloupej. A totle nám teda docela vadilo, že to byl asi spíš tedlencten přístup, ale i to, že je někdo jinej, jinak vypadá tak, specielně i ta tloušťka, to si myslím, že jsou děti, který potřebujou podpořit, určitě,.

No já právě přemejšlim jako ze zkušeností právě jenom, když si vybavím ty děti, který jsem kdy měla, tak já jsem tam fakt ty rozdíly neměla.

Máš ty konkrétně nějaké předsudky, o kterých víš? Jak tě ovlivňují ve tvém přístupu k některým dětem? V jednání s rodiči?

Já vůbec nevím, nikdy jsem se nad tím takhle nezamýšlela, jako...jestli mám nebo nemám... Tak ani nevím, jestli mě to nějak ovlivňuje. Hele, tak to je asi znamení, že žádný nemám, ke všem přistupuju stejně... Ale třeba u těch Romů, nemyslím, že to je předsudek, ale máš z té školy nějakou zkušenost... když pak zapluješ do toho prostředí a řešíš kolikrát věci, který oni vidí jinak, a mám pocit, že se tam hodně tře takový to naše představy a tady prostě o tom, jak se vychovávají ty děti a že jsem měla vždycky problém s tou romskou maminkou vykomunikovat takový ty věci, co přijdou bejt naprosto přirozený. Oni to prostě vidí jinak. Spíš jde o to, pochopit tu kulturu a je a najít někde tu cestu a to nemusí být teda jenom ta romská, ale ještě mám pocit, že jsem se setkala s Kazachstánci, to byli, a tam právě jako jsme se potkávali a vždycky se to narazilo ne u toho dítěte, ale právě u těch rodičů, něco si vysvětlili třeba reakci dětí jinak, viděli to, že jako ty děti mu ubližujou, že prostě je nějaký problém a přitom ty děti to nevnímaly nějak špatně a nemyslely to rozhodně špatně, ale právě ta komunikace s těma rodičema. Mám pocit, že s dětma jsem se nedostala do žádnýho takovýho konfliktu a měla jsem romskou holčičku ve třídě

chvilku, ale opravdu problém tam nastával s tou rodinou, kontakt s rodinou, kdy nerespektovali nějaký pravidla, který byly daný a v podstatě hodně energie navíc to bylo, spíš teda v tom volným čase. Ale otázka je, jestli, když si to vezmu do minulosti, tak v podstatě i s některými jinými rodiči. Zás takovej extrém třeba, to úplně ne.

Já právě jako, když jsi tuhle otázku položila, tak si člověk říká, že je to třída, jsou to děti a mně je jedno jako odkud jsou, a právě teď sama přemejšlim nad tím, o ty holčičce, jestli stranou jí dávat, že to mně přijde takový divný.

A v čem je teda konkrétně, na příkladu, ten problém s těma Romama?

Já mám jednu zkušenost. To byla holčička a půl roku jsem jí měla ve třídě a to byl prvňáček, to byla prostě příjemná, milá holčička, byla teda, s těma rodičema byl problém, formou placení byl problém, družiny, obědy, furt jsme řešili nějaký peníze, ale to dítě bylo mile příjemné. Tam to člověka pak mrzí, když si takhle uvědomíš, že bylo i víc takových rodičů a nebyli to Romové.

Že tě jako mrzí, že si to zrovna pamatuješ a vztahuješ to na ty Romy?

No, jo...jak teď na tím přemejšlim... Vlastně takových zkušeností mám spoustu s bílejma rodičema, ale když ses zeptala na ty Romy, tak se mi tohle vybavilo...ale vlastně nemůžu říct, že by to byli jenom oni... možná, že opravdu hlavně v tom jednání s tou kulturou je to jiný... Ale zás mě napadá, že já měla romskou jen tu jednu holčičku a tam ten problem byl, nemám dobrou zkušenost... Vidiš, já měla na základce spolužáka, Berta, a to byl kluk, kterýho měli všichni rádi, brali jsme ho a fakt, měl tmavší pleť, všechno a výbornej milej kluk, nepamatuju si, že by se mu někdo posmíval někdy, nevim, mně přijde, jestli i tou svojí povahou, že nějak zapad do té třídy a dodneška, když ho potkáme, tak se nasmějeme, prostě fakt prima člověk.

Představ si, že se ve třídě něco ztratí, v té třídě je i Rom, a děti začnou svádět vinu na něj, jak budeš reagovat a proč? Ovlivňují tě v tom tvoje osobní zkušenosti?

Já bych řekla, že mě by úplně mrzelo, že je to vůbec napadne. Protože mně přijde, že to je základ už úplně špatnej. Že ty děti ukážou na toho... A vždyť spolu musej žít,

musej spolu... To jediné bych pochopila, kdyby byla nějaká negativní zkušenost před tím, když už třeba po několikráte by se to stalo u toho dítěte. Ale jinak obvinít někoho bez nějakých jakýchkoliv důkazů, to je prostě špatně, že jo. To bych jim řekla, že nemůžou obvinít někoho, bez důkazů, ať je to ten nebo ten (myšleno národnostně), to je fakt úplně jeno, kdo to je.

Kde myslíš by se to v těch dětech mohlo brát?

Rodiče, určitě rodiče, to je jako když jsou vši, taková hloupost. V jedny třídě rodiče všichni „No to my víme kdo je má, to my víme.“ A přitom...

Ty předsudky těch rodičů, který navedou ty děti...

A taky televize, rodiče nechaj děti koukat úplně na všechno, hlavně, aby měli klid..a pak třeba těm dětem ani nic nevysvětlí... My teď máme ve vlastivědě to téma s těmi médii. Je tam takovej text, kde bylo Rom napad a Rom udělal a Rom todle... Tam bylo teda, myslim, Ukrajinec, ale to je jedno. Ale pak sem teda říkala, tak zkuste, protože my tady máme Alinku, která je z Ukrajiny a cítila jsem úplně, když jsme to dočetli, jak to cítí taky špatně a právě pak jsme to přečetli s tím Čech, Čech... A teď ty děti na to taky reagovaly, že opravdu média způsobí opravdu hodně. Hodně škody spíš.

Jak bys reagovala na situaci, kdy žák přijde s větou, že Ukrajinci jsou všichni velmi pracovití. Nebo, všichni Romové mají skvělý hudební sluch.

Tak jako, říká se to (reaguje na hudební sluch Romů), ale... To není pravidlo... Jako pokud chci někoho pochválit za něco jako konkrétně třeba, jako, že mi dítě krásně zazpívalo, tak ho pochválím, že jo, ale to chválím i někoho jinýho za něco jinýho. Nemůžeš jako obecně, neřekla bych obecně, reagovala bych na to tak, že to nemůže být pravidlem.

Respondent č. 2

Moje první otázka je, jestli jsi někdy, když jsi byla mladší nebo, já nevím, ve starším školním věku, to je jedno, byla nějakým způsobem někdy vyčleněná nebo se na tebe někdo díval skrz prsty nebo jsi měla nějaký handicap v tom smyslu, že se s tebou někdo nechtěl bavit a vyčlenil tě?

No já mám v tomhle špatnou zkušenost leda v tom, že jsem vždycky taková tlustší, tak já ne že bych byla vyčleněná, ale tak jako posmívání, to jsem zažila taky určitě.

Já jsem vždycky měla nějaký kamarády, nebo kdo by se měl, zastal, nebo ne zastával, ale že jsem věděla, že mu to nevadí, to posmívání, ale vyčlenění jsem nezažila určitě. Tlustší jsem byla, a když jsem měla rovnátka tak myslím, že taky takový ty vtipy a tak.

Moje další otázka je, jak teda, s tím pocitem, který si si z toho posmívání nesla, jestli jsi s ním nějak pracovala v tom budoucím učitelským povoláním, jestli tě to třeba ovlivnilo, že jsi si v té třídě svojí, v tom kolektivu, se na to dívala jinak.

To já si myslím, že mě to hodně ovlivnilo, že hodně chci, aby se ty děti neposmívaly, když teda v té mé třídě, bohužel jako, přestože jsme si říkali, že i ty děti, já tam mám jako jednu hodně obézní holku a ty se nikdo neposmívá, že i ty děti ta osobnost to nějak tvoří, ale zase, nebo Timur, ten je taky silnej a nikdo se mu neposmívá. Nicméně je to jedna z těch záminek, že se do toho dítěte nějak navážete.

Mě na gymplu učitelka ponižovala učitelka, vyloženě, mě říkala ty jsi jazykovej dyslektik prostě a celá třída se tomu smála jo a já jsem si říkala, že tohle teda rozhodně nebudu, jo. Jako opravdu furt na mě byla vyloženě zasedlá, jsem měla ten pocit, pořád mě před tou třídou ponižovala a opravdu mě urážela v podstatě, protože mě ta Francouzština opravdu nešla, ta výslovnost mi nešla, a přitom jsem se docela učila, snažila jsem se, ale to ona vůbec neviděla a pořád mě urážela. Takže v tomhle smyslu jsem si říkala, že taková já nebudu. Tak to se snažím, ty děti neponižovat, i když mám ty páťáky, který jsou drzí, jako občas je setru si říkám, ale to si myslím, že už si i zaslouží. Ale mně ta zkušenost vlastně pomáhá držet to v tom kolektivu, ale zase myslím si, že když ty děti většinou, já jsem byla docela slabá a stejně ona mě ponižovala, takže spíš ty učitelé mě ovlivnili.

No mě teda asi trošku negativně jo, protože já přestože jsem taky byla premiantkou třídy, třeba na tý základce, tak furt do mě se lidi naváželi. Já jsem takovej člověk, docela snadnej terč si myslím, že jsem takovej dobrák, takže já mám hodně nízký sebevědomí, si myslím v tomhle a i v tom učení se to právě projevuje, že nejsem tak suverén, jak bych měla být asi. Že i třeba v tom jednání s těma rodičema a tak, že hodně jako si nechám líbit a že na tom si myslím musím zapracovat. Že jsem prostě furt braná jako taková ta tlustá, hodná, uřvaná holka prostě všichni se do ní navážej a .

Asi určitě i jak jsem nezkušená, tak si jako nevěřím. Ale, že znám spoustu lidí, který třeba něco dělaj a dělaj to třeba blbě a stejně si myslej, jak jsou nejlepší.

Ale možná teda v tom mínění o sobě, sebe sama jak vnímám. Že mi to sebralo to sebevědomí a teď ve chvílích, kdy bych měla být asertivnější a suverénnější, tak nejsem. Přestože se snažím na tom pracovat. Spíš vždycky řeknu, že já jsem udělala tu chybu, než abych řekla, že já sem v tomhle nechybovala. Ale v přístupu k dětem, to si myslím, že snad ne. Že to se fakt snažím bejt spravedlivá a nikoho neponižovat a tak a i bránit tomu, aby ty děti se navzájem neponižovaly, ale to si myslím, že se taky člověk musí naučit. Právě to je i o tý přísnosti a i tom dobře vést tu třídu. A to si myslím, je to úplně nejdůležitější. A to si myslím, že ještě úplně právě tak neumím.

Jaká je podle tebe definice předsudku? Co si představuješ, že je ten předsudek?

Podle mě je předsudek, když si myslím, že nějaká věc nebo nějaký člověk budou mít určité vlastnosti na základě předchozí zkušenosti. To je moje definice. Třeba, všichni cikáni kradou. Takže na základě předchozí zkušenosti.

Máš ty konkrétně ty zkušenost, že cikáni kradou?

Ne, tak zkušenost někoho jiného.

Máš ty konkrétně nějaké předsudky, o kterých víš? Jak tě ovlivňují ve tvém přístupu k některým dětem? V jednání s rodiči?

No, tak teda, upřímně, jako já, myslím si, že kdybych měla ve třídě nějaké romské dítě, tak bych se k němu chovala úplně v pohodě, ale zase vím, že ti Romové tak nějak maj tu pověst, ve většině případů zaslouženou, podle mě. A i se nám to tady potvrzuje, když má třeba kolegyně z první třídy jednu romskou holčičku, tak prostě

fakt vidí, že ta spolupráce tý rodiny tam je nulová, jo. Takže, i když třeba pak tady je Fanda a ten mi přijde úplně skvělejší, i když ta spolupráce s rodičema je prostě špatná. Takže mě to mrzí, protože já vždycky jsem bojovala za ty Romy, že nemůžeme všechny házet do jednoho pytle, ale pak to člověk v tý škole vidí a docela často to tak prostě je. Ale nechci říst, že jsem rasistka, jo. Že jako člověk, upřímně, kdybych věděla, že mi nastoupí romský dítě, tak bych si trošku dopředu říkala, že jsem zvědavá, jak ta spolupráce bude vypadat s těma rodičema. Rozhodně bych k němu nepřistupovala jinak. To jsem o sobě fakt přesvědčená, že ne. Ale když bych to dopředu věděla, tak musím přiznat, že bych si dopředu říkala, že jsem zvědavá na tu spolupráci s těma rodičema.

Spíš teda s těma rodičema než s tím dítětem?

No jistě, protože ty děti samy o sobě za nic nemůžou. To je všechno o rodičích.

Jako, že bych zpozorněla trošku, to jo, ale rozhodně by to neměnilo přístup k tomu dítěti. To si myslím, že určitě ne. A to si myslím, že i tady je naprosto v pohodě, když vidím ty romsky děti, tak jako že v kolektivu dobrý, ale když pak paní učitelky jednaj s těma rodičema, tak slyším, že s tím maj velký problémy.

Já nejsem ten člověk, kterej vidí Roma a řekne, ten je špatnej. Ale sposta lidí mi říká já jsem takovej taky nebyl a pak jsem viděl, jak mě okrad Rom, mě teda taky ve vlaku napadli Romové, když jsme u toho, nebo jako byli na mě opravdu vulgární hodně, jo, takže jak ten člověk stárne, to jeho mínění trošku to mění, ale stejně se snažim bejt jako... Znáám Romy, kteří jsou v pohodě, maj naši kulturu, jenže to se právě musej odpoutat od tý svojí kultury, odstříhnout se od tý svojí rodiny, podle mě, co jsem tak slyšela, a začít tady novej život, žejo, protože právě potom bydlej v bytě, to mi vyprávěli známí, a najednou se jim tam sejde veškerý příbuzenstvo a už se v tom bytě nedá bydlet nebo v tom baráku, jo. Takže samozřejmě jde o tu kulturu. Ale zase jiný cizinci, já si myslím, že ta romská kultura je trošku specifická v tomhle, protože jiní cizinci... Vždyť já mám plnou třídu cizinců a jako většinou úplně bez problémů s těma rodičema. Respektujou naše pravidla, je tam domluva, ale jako, co slyším, tak u těch romů to je trošku specifický v tomhle.

A ty máš tu konkrétní zkušenost?

Jenom, co slyším, já učím dva roku a nemám ve třídě žádnýho Roma, takže nemůžu říct, žádnou osobní zkušenost nemám.

Vždyť ty máš ve třídě taky tu holčičku, která je romka a ta je skvělá. (Reaguje na mě). Ale jsme u toho, že právě ty konkrétní příklady jakby bereš, máš ho třeba ráda toho člověka a stejně vykřikuješ, jo, cikáni hrůza a tak, jo, že to prostě máme asi nějak v sobě my Češi, nějak zažitý, ale bohužel to je na základě několika zkušeností třeba, jo. Nevim, no.

Představ si, že se ve třídě něco ztratí, v té třídě je i Rom, a děti začnou svádět vinu na něj, jak budeš reagovat a proč? Ovlivňují tě v tom tvoje osobní zkušenosti?

To přece není možný, na základě, že nějak vypadá ho obvinít. To musí být na základě toho, že ty děti přišly domů a řekly, že se tohle stalo a rodiče jim doma řekli, to určitě udělal ten Váš Ukrajinec tam, ten váš Rom tam, jo, o tom jsem prostě přesvědčená. Zase jsme u těch rodičů. Já si myslím, že ty děti by to samo nenapadlo, ale ty rodiče tohleto začnou punktovat a dítě přijde do třídy a ukáže to jsi byl ty. Určitě, to je o tom, si myslím. Jakmile rodiče budou mít takovýhle postoj. Ano, ty předsudky, vždyť je to pravda, že to dítě je obraz svých rodičů. To přece není možný, na základě, že nějak vypadá ho obvinít.

A teď úplně obráceně, když by třeba ty děti začaly říkat. Ty cikáni jsou sice takový, ale zase hezky tancují. Co byste na tohle řekly?

No, maj hudbu v sobě, to se říká, no... Ale taky to není úplná pravda zase. Já bych řekla, že někteří určitě, ale že to nemůžeme zobecňovat... Není to pravidlo. Já bych řekla, že se to tak hodně říká, že se to používá, že maj hodně Romové tu hudbu v sobě, že to i docela často je vidět, že jsou muzikální, ale že nemůžeme říct, že všichni. Ne každej Rom je muzikální. To zase že jo zdůrazňuješ, že je to dítě jiný. A to my nechceme. Já ho chci pochválit, že něco hezky proved, ale ne proto, že je to cikán, protože jses Pepíček a jde ti to. Jako tohle je problém, jo, to si opravdu člověk musí uvědomit, já kolikrát taky řeknu něco a pak si řeknu, že bych to říkat neměla, jo, ale teď, když se o tom s tebou bavím, tak říkám, že bych to určitě neudělala, vid', ale člověk nikdy neví. To se musíme naučit.

Respondent č. 3

Moje první otázka je, jestli jsi někdy, když jsi byla mladší nebo, já nevím, ve starším školním věku, to je jedno, byla nějakým způsobem někdy vyčleněná nebo se na tebe někdo díval skrz prsty nebo jsi měla nějaký handicap v tom smyslu, že se s tebou někdo nechtěl bavit a vyčlenil tě?

Jo, a věděla jsem proč. To bylo kvůli prarodičům. Protože jedna babička je židovka a druhá babička s dědou byli cikáni. Takže... A ačkoliv vlastně jsem znala jenom ty židovský prarodiče, ale kvůli těm cikánskej, protože já třeba tak jako nevypadám, ale moje máma je jako výraznější mnohem, takže na ní to bylo vidět, takže když jsem byla menší, tak jsem byla snědší než ostatní děti. Ale většinou to bylo od těch dětí, až když se jejich rodiče domákli, že to jsem já ta, která ty babička byla cekánka a že s tím měli jako třeba nějaký narážky, ale já jsem to nějak jako neřešila, protože já jsem věděla, že oni byli normální a že já se nemám za co stydět. Jako zkoušeli to už odmala na mě. To nebyly jako nějaký ataky, ale ty lidi mně třeba řekli, že: nojo, vyste taková rodina, ale nějak to nebylo vůči mně.

Ale to byla taková společenská, že jako obecně česká společnost cikáni nemaj rádi, tak když tě jako znaj a zjistěj, že máš nějakýho cigoše v rodině, tak na tebe chvíli začnou koukat jinak a pak jim zase to vypadne z hlavy, ale chvíli tam cejtíš takový to, že tě víc zkoumaj než by zkoumali.

A teď jestli tě to v tom, jak učíš, třeba ovlivnilo negativně?

Já jsme si vždycky myslela, že mě to ovlivnilo pozitivně, ale ja se na konci ukáže, tak asi ne uplně. Nebo já nevím. Prostě, do té doby, než jsem vkročila do školství a než jsem začala opravdu učit, tak jsem měla pocit, že díky tomudle jsem mnohem víc otevřená všemu. Ale možná to tak ve skutečnosti není. Prostě, nikdy jsem s tím neměla problém, až prase mě dovedla trošku k jinýmu závěru.

Máš nějaký konkrétní předsudky? Jestli máš něco, o čem fakt jako víš?

No, co vlastně se školství týče, tak vim, že jakejkoliv cizinec rovná se problém. V té třídě, vždycky to tak je. Ať ty děti jsou sebelepší, bohužel jsem nikdy nezažila, aby to problém nebyl. Takže vždycky to je problém. Teď jde o to, jakýho kalibru. Prostě jak je ve tříd cizinec, je to problém, takhle koukám i na Romy, protože ne priority, že

když třeba po první hodině, po prvních deseti minutách rozhovoru se projevují normálně, tak to je v pohodě, já na ně nekoukám nějak, ale teď třeba, mám jednoho tatínka a prvních deset minut našeho rozhovoru vypadalo tak, že sem mu kreslila hodiny, v kolik hodin si má přijít pro svojí dceru, což se pro mě rovná, prostě, že jako vim, že on mně bude obtížně rozumět jako díky svejm různem indispozicím a že s ním tam komunikace bude obtížnější tudíž pro mě to znamená víc práce. Ale jinak v osobním životě mi to je úplně jedno. Což jsme taky asi příkladem, když žiju s Holanďanem a vůbec to neřeším. Takže osobně žádný předsudky já nemám vůči nikomu, že spíš čekám, jak se ty lidi projevěj, ale v práci už priority čekám, že jakékoliv cizinec, jakýkoliv národnosti, jakkoliv odlišnej od majority rovná se problém. K dětem přístupem tak jako ke všem. Já chápu, že to maj těžší, ale prostě ty zkušenosti ukazují, že ty lidi nejsou tak přizpůsobivý nebo maj jiný návyky nebo chování a tak, takže potom celkově mezi tou majoritou, odlety děti vyčnívaj prostě nějak a vždycky to znamená pro mě z mého pohledu po deseti letech praxe vždycky víc práce. Z čeho zas tak nadšená nejsem. Je to třeba, že velmi specifický jsou Ukrajinci, že maj opravdu určitý rysy chování a že dostat chlapce Ukrajince rovná se začátek rvaček v tý třídě, začátek nepohody těch kluků a pak vlastně celý tý třídy, a obtížná komunikace s rodičema, protože třeba Ukrajinci jsou zvyklí o svy děti se nestarat. Oni je nechávaj vyrůstat, ta ženská tam nemá slovo, což pak i to dítě se na mě kouká jako jinak než ty český děti. Prostě to tam je.

Takže jsi přesvědčená, že všichni Ukrajinci to tak maj?

Tak samozřejmě, že jen ti, se kterýma jsem se setkala, že některý tyhle rysy nevykazují, ale po deseti letech praxi obecně jako s těch emigrantů, kdo se tady objeví, tak všichni jsou na tom stejně. Všichni měli svy děti opuštěný a ty děti žili na Ukrajině bez nich, oni tady zařizovali nějakou práci, tudíž se mezi nima přetrhali ty vazby, takže to dítě pak vnikne do cizího prostředí mezi rodiče, který ne až tak dokonale vlastně zná, protože když jsou od sebe tři roky oddělený tak co tomu dítěti z těch rodičů vlastně zbyde a na to se nabalujou další a další problémy, protože oni prostě maj jinej temperament, na některý věci se koukaj jinak, maj jinej úhel pohledu a pak se s tím obtížně pracuje.

A myslíš, že ty děti, až vyrostou a vyrostou v tomhle prostředí tady, že budou nést todlecto úplně stejně nebo se třeba změní.

M: No budou, protože pakliže je ty rodiče vychovávají, tak pak jim vtiskávají ten model, na kterej oni byli zvyklí, to znamená Ukrajinec na Českém území vychovává dítě ukrajinským způsobem, ale ukrajinské dítě už vidí, že existuje i jiný vzorec jako výchovy, chování... Jiný modely vlastně čehokoliv . A podle mě budou mít v hlavě, pokud nebudou mít nějakou míru inteligence, aby si z toho vytáhali to dobrý, tak budou mít prostě jako chaos, protože oni pak až budou mít svoje děti, tak buďto se jim jejich ukrajinská výchova tak nelíbila, že přijdou k druhému extrému, ale oni vlastně maj českou výchovu okoukanou jen tak, co viděj u spolužáků a samozřejmě se nedozvěděj, jak to doma vypadá jako celkově ta výchova, takže je to přivede k nějakému jinému extrému.

Ty jseš teda na základě svejch zkušeností přesvědčená, že v těch rodinách je to takhle a nemyslíš si, že by to třeba v některých rodinách mohlo bejt jako jinak?

No, byla bych ráda, já jsem v to doufala vždycky a myslela jsem si, že tak ty lidi jako fungujou, ale zatím to, jak jsem se s tím potkala a to jsem měla Číňanku, která opravdu byla vychovávána tím jako čínským stylem, ačkoliv celý dětství strávila na území ČR.

Co je to čínskej styl?

No, že ona měla přesně od rodičů stanovenou harmonogram, ona měla přesně rozplánovanou dobu, byla velmi pracovitá, cílevědomá a vlastně k tomu jí nutili rodiče, že když dělala sport, tak nestačilo dělat sport pro radost, ale když už to dělala, tak to chtěli mít na nějaké úrovni a pro tu holčičku třeba největším neštěstím bylo, když v rámci vyučování jsi jim řekla „dětí, teď máte volno, dělejte si, co chcete.“ Já jsem v Číně byla, cestovala jsem tam, je jasný, že neznám všechno, ale z toho, co jsem zažila během toho čínského pobytu, tak opravdu ty lidi jsou takový, že moc nepřemýšlejí o svém životě a dělají to, co je potřeba, což jim je řečeno někým jiným. Že maj takovýto hodně stádní chování oproti evropskému člověku. A tahle holčička to potvrzovala. Ale Číňanku jsem měla jenom jednu, takže, to se blbě... Ale třeba těch Ukrajinců nebo Rusů jsem měla už kolem dvaceti a opravdu, vždycky měli stejné problémy a tak.

A ovlivňují tě tyhle názory i v osobním životě?

Třeba na stavbu na barák, kdybych si brala ukrajinský dělníky, tak bych je musela znát, musela bych vědět, koho si tam беру. Ale to stejný bych udělala s Čechem, cikánem s Afričanem s eskymákem s kýmkoliv. Ale na základě těch zkušeností jsem začla bejt víc nedůvěřivá a apriory mi nevadí, že je to Ukrajinec, ale musím toho člověka znát. Ale stejnou míru známosti vyžadují i od Čechů, protože třeba když jsem něco budovala, tak jsem měla Ukrajince, ale byl prověřenej jako mejma přátelema a pak i mnou, protože když máš někomu odevzdat klíče od bytu, tak se to nedělá snadno. Ale jsou tam nějaký předsudky. Ale ty jsou vlastně vůči komukoliv cizímu. To není apriory vůči národnosti.

A co třeba Romové, jakou s nima máš konkrétní zkušenost? Jak nim přistupuješ ve třídě, třeba?

Já úplně normálně jako ke všem ostatním, což oni nesou těžce a jako Romové z mé zkušenosti vyloženě vyžadují pozitivní diskriminaci, což já nesnáším. Prostě všichni jsme na stejný úrovni i já i děti, já jsem akorát o něco starší a vždycky, v životě, co si pamatuji i když jsem byla malá, nikdy nikdo nebude víc než já. Ani pan ředitel tady dole, kterej to ze mě cejtí, a proto jako mě tak nesnáší, nikdy nikdo nebude víc než já. Ani mí rodiče, protože jsou mí rodiče, všichni jsme na tom stejně. Takže potom jakýkoliv tlačení kohokoliv kamkoliv, prostě úplně nesnáším. A když ti pak přijde romský dítě, který je nastavený „já jsem romka a vy mně tady budete ubližovat“, tak se s tím dost těžce zachází.

Když mi přijde do třídy romský dítě, tak první, co si řeknu je: problém. Problém v komunikaci, problém než se ty děti daj dohromady v tý třídě.

A v čem je ten problém, než se daj dohromady v tý třídě?

Většinou nastavením Roma. Ne toho okolí, ale nastavením romskýho dítěte, který přijde z domova s tím, že oni jsou bílí a jiní a budou ti ubližovat. Todle se blbe odbourává. A pak taky, nutno říct, že u Romů mně třeba vadí nízká míra jejich intelligence, že jsem vlastně neměla nikdy bezproblémový dítě, co se učiva jako týče, vždycky je to mnohem víc práce, mnohem víc vysvětlování s velmi nevalnými výsledky, kdybych tolik času věnovala nadprůměrně inteligentnímu dítěti, jako jsem věnovala takovejmlé (Romům), tak se to někde zúročí, u nich se to teda nezúročilo vůbec. To je moje zkušenost.

Takže máš tu zkušenost, že to tak jako je vždycky?

No, je.

Hmm... Chceš k tomudle ještě něco říct?

Ne, nechci působit jako rasista.

Představ si, že se ti ve třídě něco stane, že se něco ztratí. Ted' máš ve třídě třeba Roma a Ukrajince. A ty děti to na ně začnou házet, co uděláš.

To neexistuje. To se i stalo. Se ztrátou medvěda. Našeho třídního. Byl ukraden medvídek ve třídě, ale obvinila jsem z toho všechny, úplně stejně, tam nebyl rozdíl.

Co kdyby někdo řekl: cikáni smrděj, co bys na to řekla?

No, že to maj blbě naučený, že to je akorát z reakcí a ze zkušeností jejich rodičů, že si na to musej přijít sami. Že se třeba mohli setkat s cikánka, který smrděj, může to být pravda, mohli mít smůlu a mohli potkávat jenom smradlavin cikány, to jako možný je, ale neznamená to, že každý cikán smrdí. Je potřeba, aby si to dítě udělalo svojí vlastní zkušenost.

A ted' úplně obráceně, když by třeba ty děti začaly říkat. Ty cikáni jsou sice takový, ale zase hezky tancujou. Co byste na tohle řekly?

Ne, nic není... Záleží na jednotlivci a je prostě jedno... Ano, některý cikáni smrděj a některý jsou hluchý jako polena. Rasa nepředurčuje sklony k něčemu. To si ty lidi dělaj sami.

Hele, pro mě prostě cizinec ve třídě je pruda. Já sama žila v zahraničí a věděla jsem, když jsem tam odcházela, že já jsem ten, kdo se musí přizpůsobit, tomu státu, do kterýho jde. Ale nemám pocit, že takhle to maj lidi, který chodí žít do ČR. Když jsem žila v né ČR, tak po roce a půl jsem se řeč naučila tak jako perfektně, že ty lidi nepoznali, že nejsem stejná jako oni, že to na mně nebylo poznat ani chováním, ani ničím jiným. A tady mám pocit, že často prostě jdeš po ulici a jenom tím, jak se ty lidi chovaj, už velmi často poznáš, že jako nejsou zdejší.

A to ti vadí?

No, mně někdy jo, zvlášť, když si pak stěžujou, že se k nim chováme jinak.

Co je pro tebe předsudek?

To je, že apriory nějaký skupině přiřknu nějakou vlastnost. Což se snažím nedělat, ale prostě, vlastně u spousty předsudků se nedivím, že vznikly, protože to vlastně chápu, jak vznikly.

A jak pracuješ s předsudky tvých dětí ve třídě?

Jo, se všema a furt, todle já dělám každej den, já todle úplně jako nesnesu, aby se někdo na někoho koukal... To i ty děti v tý třídě to vědí, že je úplně jedno, jestli to je syn kolegyně nebo jestli je fialovej nebo zelenej nebo jakej, že ke všem se chovám úplně stejně a že záleží, jako pověst vola si vybudujou sami. Můžu se na něj potom koukat, jako že ho nemám ráda, protože proto, proto, proto, ale tu situaci si to dítě musí vybudovat samo, to není na základě toho, že by byl třeba Rom, nebo prostě...

Respondent č. 4

Moje první otázka je, jestli jsi někdy, když jsi byla mladší nebo, já nevím, ve starším školním věku, to je jedno, byla nějakým způsobem někdy vyčleněná nebo se na tebe někdo díval skrz prsty nebo jsi měli nějaký handicap v tom smyslu, že se s tebou někdo nechtěl bavit a vyčlenil tě?

Nemůžu říct, že bych byla někdy vyčleněná, ale je pravda děti se mi smály, tak jak je to normální v tom věku. My jsme bydleli na vesnici a jmenovali jsme se Rakušanovi a vim, že děti to strašně zaujalo, ještě jsme bydleli vlastně na pohraniční čáře, kde byly Sudety, takže nám začali říkat jako Němci, pak fašisti, pak heil hitler a nebo já jsem byla Káča, Kachna. Takže to bylo takový jako... Ale vždycky se to převedlo do srandy a bylo to v pohodě, je pravda, že mě to asi mrzelo, protože jsem jim nedokázala vysvětlit, že Němečkovi je Český příjmení, že to s Němcema ani s Rakušanama nemá nic společného, že možná někdy to byl nějaký malý Němec, ale že jakoby ten význam je Českéj.

Takže jsi měla spíš jako tendenci obhajovat to své Češství?

To jsem měla až potom na základní škole, protože jsme měli pana učitele a ten překládal dětem ta německá jména, byl to učitel Němčiny. Já přesto, že jsem věděla, že u mě nemá co přeložit, tak jsem se přihlásila a říkám Rakušanová? A on se na mě tak podíval a řekl, ale to je český příjmení. A jenom, aby děti slyšely, že je to

opravdu to český příjmení, ale jako nebylo to, že by nás vyčleňovali nebo že by chtěli být na nás zlí, prostě to bylo takový to dětský, no. Jako nebyl jsem stranou tý party, všichni byli jedna parta, ale tam to totiž bylo tak, že na té vesnici každému hledali nějakou přezdívku a nám jediný, co mohli najít bylo to s tím příjmením, a nebo já tím, že jsem Kateřina, tak to Káča, Kachna.

Moje další otázka je, jak teda s tímhle, s tím pocitem, který si si z toho nesla, jestli jsi s ním nějak pracovala v tom budoucím učitelském povoláním, jestli tě to třeba ovlivnilo, že jsi si v té třídě svojí, v tom kolektivu, se na to dívala jinak.

K: Kdo ví, já si myslím, že mě to určitě ovlivnilo, ale neberu to jako že bych vybírala jenom střípky těch dětí, který jsou v uvozovkách nejproblematičtější, nebo ty který jsou jasně vidět, jako homosexuální rodiče, jiná etnika, to je takový to, co je vidět a s tím se podle mě pracuje lehce, protože tam asi už víš kde máš zapracovat, daleko horší jsou takový ty skryté věci, co ty nevíš, co u těch dětí poznáváš. Takže jako vím, že tam jsou tiché děti, rodiče vypadají v pohodě, ale evidentně jsou ty děti doma drženy a nejsou podporovány. Třeba cizince nebo adoptovaný dítě si nějak zapracuješ, ale tady ty děti jsou v uvozovkách normální, ale je tam něco zkrutého, s čím se pracuje těžko. Víím, že na ty jsem zaměřená daleko víc, protože s těma musíš opatrněji, tamti si občas řeknou něco se nám nelíbilo, že nám někdo něco řek, my to potom rozebereme, zjistíme, že to ty děti třeba ani tak nemyslely jak to řekly...s tím se opravdu dá pracovat, ale hůř se pracuje tadystěma.

Máš ty konkrétně nějaké předsudky, o kterých víš? Jak tě ovlivňují ve tvém přístupu k některým dětem? V jednání s rodiči?

Já to spíš beru jako takovej stereotyp, jako, že si řeknu tady ty kultury to tak mají, že s tím prostě zas až tolik neudělám, můžu to nějak korigovat v rámci třídy, ale nemůžu po tom dítěti chtít něco, co prostě není pro něj přirozený, tak to beru... Já jsem se tady seznámila zase s ruskými žáky, který jsou taky v něčem trošku jiný, je vidět ta výchova trošku jiná, věřím, že když mi přijde německé dítě je úplně jiné, americké, které je vychovávané v Americe bude úplně jiné, protože tam ta kultura je jiná, je to ovlivněný tím... Netvrdím, že když se sem doveze miminko a bude žít v nějaké rodině, že to bude jiný, to miminko. Ale já si myslím, že daleko víc tě

ovlivňuje, že hodně je znát a spoustu věcí je vlastně skrytých, ty ani nevíš, co se stalo, tak že na dětech poznáš strašně dobře, když je nějaký problém a poznáš, že jsou i děti i právě třeba ty adoptovaný a tak, že mají sebelepší péči, ale oni si v tom začátku toho života prošli něčím a pokud ty nejseš seznámená s tou situací, tak furt nechápeš chování toho dítěte a teď si začneš říkat, a ať už je to romský dítě nebo něco takovýho, „noo, on je Rom, i když je v bílé rodině, tak ten bude špatnej...“ A ty někdy nechápeš, že když žije v třeba bílé rodině, tak je jinej a teprve ve chvíli, kdy vlastně se dovíš tu informaci o tom, tak víš, že k němu musíš přistupovat trochu jinak a to dítě se ti většinou strašně zklidní, že ono se pere samo se sebou... Já nevím, jestli to říkám dostatečně srozumitelně...

že je to takový, že mi přijde, že je dobrý vědět, nás by to jako učitele nemělo zajmat, protože to zdržuje a my bysme hlavně měli učit, že jo, jenomže to učení ti ovlivňuje chování toho dítěte a někdy to chování toho dítěte má nějaký důvod, má nějaký základ a může ho mít i v době, kdy bylo malinký, protože si prošlo něčím. A tobě, když to nikdo nesdělí, tak ty pak nevíš, co s tím dítětem a právě jsou tam pak takový ty věci, že reaguje na věci, o kterých ty nevíš a nechápeš, že na ně reaguje. Takže já nevím, jestli to souvisí s předsudkami, jestli jakoby ty předsudky...

Já mám zkušenost, že jsme byli v Krumlově a byli jsme ubytováni v jednom hostelu a paní říká, super a vedle bude romská svatba a my sme se tak strašně těšili, že tam budou ty písničky a tak, jenže to byli takoví ti Romové, co chtěli hrozně zapadnout, takže ty to tam měli všechno tak strašně naškrobené, nažehlené, že tam byla nuda, nuda, ticho, žádný zpěv, my jsme tam vedle hráli na kytaru a bavili jsme tam potom ty, co se chtěli trochu trhnout a v deset hodin skončili...

To byl stereotyp, to byl můj pozitivní stereotyp, na který jsem se těšila, a byla jsem zklamaná. A, protože se snažím vždycky najít to lepší na tom... to je asi můj jedinej předsudek, v tomhle směru... A když mi přijde dítě do třídy, tak nemůžu kouknout a říct, to bude takový, na to si musím dát pozor, ne, prostě jedu, protože vim, že blbě se může chovat jakékoliv dítě a teprve na základě zkušeností, to co se odehrává konkrétně, tak si řeknu..a když je to třeba pak u Romského dítěte, něco špatnýho, tak si třeba pak řeknu někde, že je to tím, že je Rom, ale musím to tak brát, i když je to Rus, holt s tím nic nenadělám, holt to budeme nějak tlumit. Ale jako první, že bych přišla, řekla, tak ty a ty a ty, na vás si dám pozor, to ne.

Představ si, že se ve třídě něco ztratí, v té třídě je i Rom, a děti začnou svádět vinu na něj, jak budeš reagovat a proč? Ovlivňují tě v tom tvoje osobní zkušenosti?

To vůbec. Ke všem přistupuju stejně. Pokud by se něco takového stalo, tak jim vysvětlím, že to nemůžou jen tak říct, že nemají důkazy, že by to byl zrovna tenhle člověk.

Jak bys reagovala na situaci, kdy žák přijde s větou, že Ukrajinci jsou všichni velmi pracovití. Nebo, všichni Romové mají skvělý hudební sluch.

No, s tímhle já mám asi problem, že jo, jak jsem říkala, že na všem vidím jen to pozitivní... Ale uvědomuji si, že to není dobře, že by tohle neměli říkat, protože každěj sme nějakěj a nemůžu nějaký rase přisuzovat ani pozitivní, ani negativní vlastnosti, když neznám ty lidi konkrétně.

Respondent č. 5

Moje první otázka je, jestli jsi někdy, když jsi byla mladší nebo, já nevím, ve starším školním věku, to je jedno, byla nějakým způsobem někdy vyčleněná nebo se na tebe někdo díval skrz prsty nebo jsi měla nějaký handicap v tom smyslu, že se s tebou někdo nechtěl bavit a vyčlenil tě?

Já si vybavuju, že my jsme bydleli ve velkém pavlačáku a tam nás bylo asi osm nebo devět děcek stejný ročník a já jsem měla smůlu, že jediná jsem chodila do béčka a všichni ostatní byli v tom áčku a ne, že by si se mnou nikdy nehráli, ale byly chvíle, kdy mi prostě dávali najevo, že ty jsi to béčko a tím, že jsem byla jenom jedna jediná, tak jsem neměla nikoho k sobě a neměla jsem žádného partáka.

Moje další otázka je, jak teda s tímhle, s tím pocitem, který jsi si z toho nesla, jestli jsi s ním nějak pracovala v tom budoucím učitelským povoláním, jestli tě to třeba ovlivnilo, že jsi si v té třídě svojí, v tom kolektivu, se na to dívala jinak.

Já si myslím, že ty mé zkušenosti mě ovlivnily v tom, že pro celou třídu jsem zavedla pravidlo nekomentovat, takovou tu zásadu bezpečného prostředí pro všechny děti, cizinci, introverti, prostě nekomentovat žádné výkony, každý si jede sám za sebe, zlepšuje sám sebe a nesmí se to v mé přítomnosti, ani v hodinách, oni si to pak možná řeknou v družině, ale hodně dbám na tu zásadu toho bezpečného prostředí.

Mně se ještě hodně osvědčilo mluvit o těch dětech s diz, protože je musíš nějak začlenit a já je od první třídy vedu k tomu, že se každý narodí s něčím jiným, někdo má lehčí ono, někdo tamto, jednak aby se sobě neposmívali, jednak aby dokázali pochopit, že musíš někoho zohlednit nebo tak.

Máš ty konkrétně nějaké předsudky, o kterých víš? Jak tě ovlivňují ve tvém přístupu k některým dětem? V jednání s rodiči?

No, to já nevím... Já třeba můžu říct takový příklad, který se mi stal, v devadesátých letech jsem se začala zajímat o Wladorf a jeli jsme tam asi na týden, do Holandska a byli jsme ubytovaní v rodinách a oni se nám fakt hezky věnovali po večerech, bavili jsme se a ten pan domácí položil otázku, jak se díváme na Poláky, jak je vnímáme my jako Češi a já jsem měla špatnou zkušenost, protože jsem ze Vsetína a tam zrovna působil nějaký gang Poláků, který chodil k nám krást auta a tak jsem to zobecnila a řekla jsem, že jsou to teda takoví šejdíři, zloději a nějak tak a ten pán na to nic moc neřekl a když odešel pro nějaké víno, tak ta paní říkala, že její muž je Polák, jo, takže to bylo takové jako, momentální zkušenost a zobecněná na všechny, to bylo nepříjemné.

Víš, třeba já jsem učila spoustu, ne spoustu, ale několik cikánských dětí a jako mám zkušenost, že musím být pořád ve střehu, to byla chytrá rodina, tatínek evangelický kazatel, maminka chytrá, postižené dítě doma opatrovali, taková docela vzdělaná rodina, ale přesto se mě snažili natáhnout něčím, když jsem nebyla ve střehu, jo...

A myslíš, že to bylo tím, že to jsou cikáni, jo?

Jo, že je to jejich nátura, já si to myslím upřímně, že to tak je, a nevím, jestli to je předsudek nebo není...

A projevovalo se to potom nějak vůči ostatním romským žákům?

Nijak se to neprojevovalo, já jsem učila holčičku (další Romku) tady, vycházela jsem z toho, co jsem znala od Stefanky a holčička tady z té rodiny to tam měli jinak, třeba tu Stefanku jsem dokázala namotivovat tak, že ona aniž s ní doma ty úkoly dělali, tak ona sama to čtení cvičila a byla dobrá v tom a kdyby se jí mohli věnovat, tak byla, dejme tomu samá jedničkářka, byla průměrná, ale byla to její zásluha a tady třeba ta

holčička v Praze, ta zase, tam nezabralo vůbec nic, co jsem znala a maminka ji začla omlouvat a to bylo všechno...

Představ si, že se ve třídě něco ztratí, v té třídě je i Rom, a děti začnou svádět vinu na něj, jak budeš reagovat a proč? Ovlivňují tě v tom tvoje osobní zkušenosti?

Já bych řekla, viděl si ho u toho? To nejde takhle... Nic mě neovlivňuje, prostě, nejsou důkazy, tak to nesmíš říct takhle.

Jak bys reagovala na situaci, kdy žák přijde s větou, že Ukrajinci jsou všichni velmi pracovití. Nebo, všichni Romové mají skvělý hudební sluch.

To mají... ale není to pravidlo, to bych taky takhle těm dětem řekla.

Respondent č. 6

Moje první otázka je, jestli jsi někdy, když jsi byla mladší nebo, já nevím, ve starším školním věku, to je jedno, byla nějakým způsobem někdy vyčleněná nebo se na tebe někdo díval skrz prsty nebo jsi měla nějaký handicap v tom smyslu, že se s tebou někdo nechtěl bavit a vyčlenil tě?

KČ: No, a já jsem třeba hrála od školky na housle a řekla bych, že to ovlivnilo i to, že jsem pak nepokračovala až do střední, protože mi samozřejmě říkali fidla a vadilo mi to posmívání a pak taky kvůli vejšce, protože jsem byla docela vysoká, takže žirafa, člověk si pak uvědomí, že se začal hrbít a že to tam vybuodovalo takový ty...i do dospělosti s tím bojuju, s tou sebedůvěrou... Za život se mi několikrát stalo, že si na mě někdo někde ukazoval a smál se a já si to vždycky hodně nesla v sobě, co jsem udělala špatně. A spoustu takových střípků, který si člověk prostě pamatuje hrozně dlouhou dobu. Nikdy jsem se toho nezbavila, tak, abych si na to už v dospělosti nevzpomněla a nebyla z toho smutná.

KČ: Já si pamatuju, že mi hrozně pomohlo, když jsem byla na vejšce, že mi jedna profesorka řekla, Kateřino, vy se za těma Vlasta schováváte, narovnejte se. A já, tím, že to byla autorita, a že sem to slyšela od ní, mi to hrozně pomohlo. A pak jednou mi jeden galerista, na nějaký výstavě, poprvé jsme se videli, a on za mnou přišel a jen

mi řek, narovnejte se a buďte hrdá taková, jaká jste. A tohle byly přesně takový krůčky, který mi pomáhaly se vyrovnat s tím, jak vypadám.

Moje další otázka je, jak teda s tímhle, s tím pocitem, který si si z toho nesla, jestli jsi s ním nějak pracovala v tom budoucím učitelským povoláním, jestli tě to třeba ovlivnilo, že jsi si v té třídě svojí, v tom kolektivu, se na to dívala jinak.

Rozhodně to ovlivnilo můj přístup a ještě, abych navázala na ty moje zážitky, tak já se snažím být díky tomu hodně spravedlivá, jako i k tomu, že nikdy nevíš, jaký má to dítě důvod k tomu se tak chovat, protože třeba já osobně, protože jsem měla nějaký konflikty s vlastním otcem a bránila jsem mámu a vím, že jsem byla alergická na slovo advokátka, protože on ho používal ve smyslu „á, advokátka přišla“ a mě to zůstalo v palici, že si říkám, každej má něco takovýhlelo a ty nikdy nevíš, čím se toho druhýho dotkneš, tak se to snažím fakt brát individuálně i kolikrát jsem se musela těm dětem omluvit, že jsem cejtla, že reagujou vyhroceně na slovo pro mě úplně normální, třeba ty cácorco, nebo tak prostě, reagujou nějak jinak a já jsem ji musela vysvětlit, že jsem to nemyslela zle, protože ti v tu chvíli dojde, že oni to můžou mít spojený s něčím negativním.

Třeba si pamatuju, že jedna vedoucí psychologicko pedagogický poradny mi jednou poradila, ať na modelovou situaci, kterou jsem jí nastínila, reaguju humorem, a já jsem jí řekla, že to bych nikdy nedopustila, co když to dítě doma shazujou právě humorem?

A vadí mi třeba i to, a byla jsem toho svědkem, že jsem měla kluka ve třídě, a byl problemovej, byl, a jedna kolegyně, prostě, aniž by pátrala po tom, proč on tam zbušil nějakýho druhýho kluka, tak měl automaticky průšvih on a mně to vadí, když ty jako, a pamatuju si to i z dětství, učitelka, nejdeš, a je to teda těžký hrozně, protože se do toho zamotáš hrozně, to fakt nejde rozklíčovat, kdo si začal, kdo tak, ale aspoň o tom nějak komunikovat, protože v tomhle případě jsem se pak dopátrala k nějaké té příčině, protože jinej kluk mu nadával jeho mámě, a to je přece vyšší level ubližování, jako brutálně, docela na čtvrtáka jako fakt hnusně sprostě, já se mu nedivím, že ho šel zbušit, jo, ale protože platil za sígra, tak měl průšvih on, to mně prostě vadí, že by to nemělo takhle být.

Tam šlo asi hodně o to, že použil násilí.

Mně ale vadilo, že se k němu automaticky přistupovalo jako ke grázlovi a nikdo ani nechtěl zkoumat, proč udělal tu věc, co udělal.

Mně úplně i vadí, když třeba někdo komentuje: Ježíš to je hnusná ženská. To prostě nemůžeš, člověk nemůže za to, jak vypadá. Já jsem na to od dětství hrozně alergická. A vždycky jsem to cítila jako nespravedlivost a bylo mi líto těch outsiderů.

Máš ty konkrétně nějaké předsudky, o kterých víš? Jak tě ovlivňují ve tvém přístupu k některým dětem? V jednání s rodiči?

Já to mám třeba extrémně obráceně, protože ze mě si i přátelé pořád dělají srandu, že já to tak jako rozebírám, až tak do hloubky, že třeba...protože přítel dělá v hospodě a absolvovala jsem tam pár večerů s ním a občas co tam ty lidi dělají, to je neuvěřitelný, zvláště, když třeba jako i ty holky prostě se dokážou zlejt hrozně a vidíš ty lidi kolem, jak je odsuzují a já říkám: „hele, nevíš, v čem ten člověk žije, co má za trápení“. Já jsem třeba extrémní rozpitvovač a chápu, že jsem se třeba pohádala s kamarádem, protože ..já třeba nemám ani ráda dělení na chlapy a ženský, že ženský sou takový a chlapi jsou takoví, je to prostě o lidech. Občas se k tomu taky uchýlím, ale je pravda, že třeba co já jsem měla zkušenost s Romy, tak...jako jo, támdle na mě někde pořvávali jako gadžo, gadžo, ale to bylo všechno z negativního. Jinak jsem dělala brigádnici pošťačku a ty mě tam prostě zbožňovali, my sme se zdravili, byla jsem k nim slušná, pak jsem tady potkala nějakýho bezdomovce beznohýho, mladej kluk, kterej si vydělával hraním na kytaru v pohodě, ale chápu, že ten kamarád zase stál proti a říká, nám prostě kadili na schody, ale říkám, takhle se ti uměj chovat i bílí přece, to nemůžeš brát, že...

Protože, já jsem jednou zažila, to bylo, mně z toho úplně mrazilo, já když jsem dělala v kanceláři s časopisama a tam si chodil pravidelně cikánskej kluk, asi tak 15/16 a tam bylo vidět, jak se tak snaží vymanit z tý... Přeslušnej, úplně, že ví, že má tu tmavou pleť, že je to na něm vidět, ale tak se od nich chce distancovat, do tý většinový společnosti, až ti z toho jde mráz po zádech, říkám, kam jsme to dospěli, že dotlačíme takovýhleho kluka k tomu, že on...víš takovýto nespisovný, nejslušnější chování, hlavně „já bych se nejradši vodřel kartáčem, abych byl bílej,“, jo. A z toho mně šel mráz po zádech.

Představ si, že se ve třídě něco ztratí, v té třídě je i Rom, a děti začnou svádět vinu na něj, jak budeš reagovat a proč? Ovlivňují tě v tom tvoje osobní zkušenosti?

Měla jsem osmáky na občanku řešili jsme tam tydle věci a to úplně slyšíš ty rodiče... „To jsou hajzlové ty cikáni, oni nám prostě vykradli auto. Já říkám, „viděl jsi ho u toho? Jak to víš, že to byli oni, když ne?“ A opravdu jsem byla velmi nekompromisní v tom, že jsem to dala najevo i o těch rodičích a řekla jsem to napřímo, tam to úplně vidíš, jak to je nachytaný z domu. A není to o tom, že by měli tu kriminalitu vyšší, akorát se to hodí víc do krámu, protože je to na nich poznat, že jsou cikáni.

Jak bys reagovala na situaci, kdy žák přijde s větou, že Ukrajinci jsou všichni velmi pracovití. Nebo, všichni Romové mají skvělý hudební sluch.

Prostě je vedu k tomu, aby posuzovali člověka jako člověka, ne prostě...Prostě vést je k tomu, že je to individuální člověk a je jedno, jestli mu roste ze zadku ocásek nebo ne...